

วิธี 2 ล้อ วิถีมหิดล

จุฬ- มหา'ลัยเมืองจักรยาน

กระแคะความนิยมในเมืองใหญ่ทั่วโลก โดยเฉพาะยุโรปและอเมริกาเหนือนั้น ต่างพยายามเปลี่ยนตัวเองเป็น “เมืองจักรยาน” เพื่อลดมลภาวะ อย่างมหานครลอนดอน ซึ่งใช้เวลาเพียงไม่กี่ปีก็มีคนหันมาใช้จักรยานเป็นพาหนะในการเดินทางมากขึ้น 40 เปอร์เซ็นต์

อาจเป็นสัญญาณที่ดี ว่าศตวรรษที่ 21 จะเป็นยุคทองของจักรยาน หลังปล่อยให้รถยนต์ครองท้องถนนทั่วโลก ไม่ว่าเมืองหรือชนบท

อย่างที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รั้งลิต ซึ่งประกาศตัวเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวตั้งแต่ปี 2548 ทุกคนหันมาใช้จักรยานปั่นไปบนเส้นทางที่มีต้นไม้เขียวครึ้ม หรือ “โคฟเวอร์เวย์” มีอิทธิกรบติชณะนั้นเป็นตัวอย่างในการใช้จักรยานแก่ประชาคม

บรรดาลูกแม่โดมจึงคุ้นเคยกับภาพของท่านอธิการบดี ไปไหนมาไหนด้วยจักรยานคู่ใจเสมอ

ด้วยความที่เป็นเรื่องที่ใหม่จึงมีเรื่องชวนกันเกิดขึ้น

เล่ากันว่า วันหนึ่งท่านอธิการบดีควจักรยานคู่ใจตรวจความเรียบร้อยที่หอสมุด หากใครเคยไปที่หอสมุดแห่งนี้ จะนึกภาพ “ท่านอธิการบดีปั่นจักรยานกลางโถงโล่งๆ ของหอสมุดซึ่งแอร์เย็นเฉียบ” แล้ว “พืยาม” ก็เป่านกหวีด “ปรืด!!!” ลั่นหอสมุดพร้อมว่ากล่าวตักเตือน โดยไม่รู้ว่าคนที่ควจักรยานในหอสมุดที่ตัวเองกำลังห้ามอยู่นั้นเป็นผู้บัญชาการสูงสุด อธิการบดีของมหาวิทยาลัย เรื่องราวจะเป็นเช่นไรต่อไป จินตนาการเอาเองนะ

แต่ที่แน่ๆ ท่านอธิการบดีมีจักรยานเป็นโลโก้ประจำตัวเสียแล้ว!

มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นอีกองค์กรที่ตระหนักถึงความสำคัญของจักรยาน ตั้งเป้าเป็นมหาวิทยาลัยที่เป็นมิตรกับจักรยาน (Bicycle-Friendly University) โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การให้สิทธิผู้ใช้บริการเช่าจักรยาน การสร้างเครือข่ายชุมชน

จักรยาน ฯลฯ เพราะเชื่อว่าจักรยานนอกจากจะเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยังส่งเสริมสุขภาพ เพิ่มความปลอดภัย ขณะเดียวกันก็มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ เช่นที่วิทยาลัยของรัฐวิสคอนซิน ได้เปรียบเทียบการใช้งบประมาณที่ใช้ในการแจกจักรยาน แก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมดของมหาวิทยาลัย ซึ่งมูลค่าเท่ากับการสร้างที่จอดรถเพียง 3 คัน นับว่าคุ้มค่าอย่างยิ่งกับการลงทุน

หัวหน้าของ “โครงการวิถีจักรยาน วิถีมหิดล” คือ รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี รองอธิการบดีฝ่ายระบบกายภาพและสิ่งแวดล้อม ม.มหิดล กล่าวว่าการปรับปรุงด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งการสร้างเส้นทางจักรยาน ทางเดินเท้า ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาของ ม.มหิดล ศาลายา ถือว่าดำเนินการได้ดีในระดับหนึ่ง แต่จากบทเรียนพบว่า เฉพาะการทำเส้นทางและระบบจักรยานสาธารณะไม่ได้ตอบโจทย์หรือนำไปสู่เป้าหมายทั้งหมดในการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมจักรยานและวิถีจักรยานที่ยั่งยืนได้

“จึงต้องทำงานทั้งด้านทางกายภาพควบคู่กับการทำงานทางความคิดกับนักศึกษา และบุคลากรของมหาวิทยาลัย ปลูกจิตสำนึกการอยู่ร่วมกัน ซึ่งต้องเพิ่มความอดทน ลดความเห็นแก่ตัวลง”

โครงการดังกล่าว เป็นผลสืบเนื่องจากแนวคิด “กรีน แคมปัส” ที่ริเริ่มมาตั้งแต่ปี 2551 เช่น การเพิ่มพื้นที่สีเขียวเป็น 70 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ เพื่อความร่มรื่นน่าอยู่ การลดพื้นที่ถนนสำหรับรถยนต์กว่า 50 เปอร์เซ็นต์ของความยาวถนนเดิม โดยเปลี่ยนให้เป็นทางเท้าและทางจักรยาน ฯลฯ กระทั่งมีการริเริ่มโครงการ “จักรยานสีขาว” โดยนำจักรยานที่ได้รับบริจาคมาซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพแข็งแรง ผู้ใช้ไม่ต้องนำกลับมาจอดที่จุดเดิม

“Jakka is Cool” เป็นการสร้างแนวร่วมในมหาวิทยาลัย มี “จักก้าเซ็นเตอร์” เป็นศูนย์ซ่อมจักรยาน ขายอะไหล่ ที่ไม่หวังผลกำไร แต่ต้องการให้เป็นพื้นที่ในการสร้าง

ทางจักรยาน ภายใน ม.มหิดล ศาลายา

ชุมชน คนรักจักรยาน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะที่หนุ่มหน้าดี หรือ น้องต๋อง-วิระพล บ่อศิริวัฒน์ เดือนคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล กล่าวเสียงใสขณะคร่อมจักรยานสีบานเย็นคู่ใจว่า ใช้จักรยานตั้งแต่เข้ามาเป็นนักศึกษา เพราะอยู่หอนอก จักรยานช่วยประหยัดเวลาในการเรียนได้ดีมาก เพราะการเรียนที่ ม.มหิดล ศาลายา ต้องเดินเรียน ซึ่งอาคารอยู่ไกลกัน

ตั้งแต่มีการเปิดศูนย์จักก้าเซ็นเตอร์ ก็ได้ใช้บริการอยู่บ่อยๆ ทั้งเติมลมยาง การดูแลรักษาล้อ การปรับแฮนด์ ช่วยยืดอายุการใช้งานได้ยาวนานขึ้น แม้จะเสอะเทอะไปบ้าง แต่ก็สะดวกดี เวลาว่างก็จะปั่นไปรอบๆ มหาวิทยาลัยที่มีทางสำหรับจักรยานไว้โดยเฉพาะ

เมื่อกระซิบถามเรื่องขี่จักรยานจับสาว น้องต๋องถึงกับหน้าแดง และตอบเขินๆ ว่า “ก็มีบ้างครับ” เป็นข้อดีหนึ่งของโครงการวิถีจักรยาน วิถีมหิดล เลยก็ว่าได้ เพราะที่ ม.มหิดล ศาลายา จะมีสะพานเชื่อมมีสะพานทอดตัวยาวไป ชื่อ “สะพานดาว” ที่ใช้ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องชิงชังเซนต์ มีความเชื่อกันว่าถ้าคู่ของใครขี่จักรยานกัน โดยขาไม่แตะพื้น

ตลอดความยาวของสะพาน ทั้งสองก็จะ
ได้เป็นคู่รักกัน

“แต่ผมยังไม่เคยนะ” ต้องยืมแล้วกลับไป
ทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ

ด้านเฟรชชีสาวหน้าใส หรือ ปาล์ม-พร
ชนก คงวิจิ นักศึกษาคณะกายภาพบำบัด
บอกว่า อยากทำบัตรยืมจักรยาน เพราะ
เพื่อนในกลุ่มมีจักรยานกันหมด อยากมี
จักรยานบ้าง แต่ติดอยู่ที่ไม่ใช่เด็กหอ จึง
ไม่ได้ซื้อจักรยานมาใช้ เพราะไม่มีที่จอด

“ตั้งแต่มีจิก้าเซ็นเตอร์ ก็อยากมามี
จักรยานไปใช้ จากเดิมที่อาศัยซ้อนท้ายคน
อื่นก็เกรงใจเพื่อนเหมือนกัน เสียหายที่วันนี้
เจ้าหน้าที่ติดธุระ เลยทำบัตรยืมจักรยานไม่
ได้” น้องปาล์มถึงกับหน้าจ้อย และเล่าอีกว่า
ที่ มมหิตล ศาลายา ต้องเดินเรียน แต่ละ
อาคารก็อยู่ไกลกัน ถ้ามีจักรยานก็ไม่ต้อง
เหนื่อยจากการเดิน หลังจากมหาวิทยาลัยมี
โครงการวิถีจักรยาน วิถีมหิตล ทางจักรยาน
เพิ่มขึ้น ต้นไม้ก็เพิ่มขึ้น เกิดบรรยากาศที่
ร่มรื่นซึ่งเหมาะกับการปั่นจักรยานกับกลุ่ม
เพื่อนมากๆ

“แต่อย่าปั่นเพลิน จนลืมเอามาคืนศูนย์
จิก้าเซ็นเตอร์ก่อน 21.00 น. นะคะ เดี่ยว
จะเสียค่าปรับวันละ 10 บาท”

ด้านเจ้าหน้าที่หน้าเข้มประจำศูนย์จิก้า
เซ็นเตอร์ อย่าง ประพุดิพนธ์ ปินวงศ์
กล่าวว่า ในภาพรวมของศูนย์จิก้า
เซ็นเตอร์ จะแบ่งการทำงานเป็น 2 ส่วน
คือ ส่วนของบริการยืมและเช่า และส่วน
งานบริการคือการซ่อมและจำหน่าย เป็น
ส่วนที่รับผิดชอบโดยตรง

จักรยานที่ยืมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
จักรยานสีฟ้า เหมือนจักรยานท่องเที่ยว
สามารถขี่ออกนอกรั้วมหาวิทยาลัยได้
เพราะมหาวิทยาลัยประสานกับ
ชุมชนโดยรอบแล้วว่าจักรยาน
แบบนี้เที่ยวรอบๆ ได้ เช่น ตลาด
น้ำศาลายา หรือจะไปไกลกว่า
นั้นก็แล้วแต่ความสามารถ แต่
อย่าลืมเอามาคืนให้ตรงเวลา

นะครับ เดี่ยวจะเสียค่าปรับ

ส่วนจักรยานสีขาวใช้ได้ในพื้นที่ของมหา
วิทยาลัยเท่านั้น

“สภาพจักรยานทุกคันก่อนจะถึงมือ
น้องๆ นักศึกษา ต้องผ่านการตรวจสอบสภาพทุก
คัน ซึ่งจะละเอียดกว่าร้านข้างนอกในบาง
อย่าง ด้านค่าบริการก็เป็นบริการราคาถูก
และฟรีบางรายการ จักรยานที่ซื้อจากร้าน
ทางร้านจะรับประกันให้ แบบธรรมดา
ประกันร้าน 2 เดือน จักรยานญี่ปุ่น ประกัน
ร้าน 6 เดือน ตอนนี้อยู่ในช่วงของการจับ
ตลาด ว่านักศึกษามีความต้องการ
แบบไหน ถ้ามีคนสั่งสินค้า เราจะ
เอาของมาให้ดูว่าสนใจไหม”

จากการที่มหาวิทยาลัยเพิ่ม
พื้นที่สีเขียว และทาง
จักรยาน ปรับลดขนาด
ของทางรถยนต์
ทำให้ในภาพ

รวม มีการใช้จักรยานมากขึ้น โดยในศูนย์
จิก้าเซ็นเตอร์มีจักรยานคันเล็กๆ ประดับ
ไว้ ใครอยากได้เป็นเจ้าของ พี่ประพุดิพนธ์
ก็ยินดีขายให้ ศูนย์จะเปิดบริการทุกวัน
จันทร์ถึงศุกร์ เวลา 08.00-20.00 น. วัน
เสาร์เปิดเวลา 09.00-17.00 น. ปิดวัน
อาทิตย์ นักศึกษาบางคนเมื่อว่างจากการ
เรียนจะมาชว่รงาน โดยอนาคตอาจมีนัก
ศึกษาฝึกงานที่ศูนย์ด้วย

พี่ประพุดิพนธ์กล่าวว่า ตัดสินใจเข้ามา
ร่วมงาน เพราะรู้จักกับอาจารย์ที่ทำ
โครงการนี้มาก่อน คิดว่าตัวเองน่าจะ
ทำได้ ที่สำคัญคือ สามารถส่งเสริมการ
สร้างสังคมและวัฒนธรรมของการใช้
จักรยาน ช่วยให้นักศึกษาตระหนักถึง
การอยู่ร่วมกัน การนึกถึงคนอื่น เช่น
เวลาเติมลมยาง บางช่วงจะมีคน
มาออกันเต็ม ใครเติมเป็นอาจ
ช่วยเติมลมยางให้คนอื่น

การรู้จักและมีความอดทนใน
การรอ จะช่วยสร้างสังคมที่ดีได้

“ดังนั้น สิ่งที่เราพยายามมุ่ง
เน้นนับจากนี้ ใน ‘โครงการวิถี
จักรยาน วิถีมหิตล’ คือการทำงาน

ทางกายภาพเพิ่มเติม ควบคู่ไปกับการ
ทำงานทางความคิดกับนักศึกษา และ
บุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งถือเป็นการ
พัฒนาระบบจักรยานอย่างครบวงจร โดยมี
เป้าหมายในการก้าวสู่การเป็น ต้นแบบมหา
วิทยาลัยเมืองจักรยาน (Bicycle-Friendly
Campus) ในอนาคตเช่นเดียวกับ
มหาวิทยาลัยระดับโลก และเมืองใหญ่
หลายแห่ง” รศ.ดร.อนุชาติกล่าว

การมุ่งเป้าสู่การเป็นมหาวิทยาลัยเมือง
จักรยาน เป็นก้าวใหม่ที่นำจับตามองใน
สังคมไทย

“หวังว่านักศึกษาจะได้เรียนรู้ เพื่อหล่อ
หลอมชีวิตนักศึกษาที่มีคุณค่าต่อไป”
รศ.ดร.อนุชาติทิ้งท้าย

รศ.ดร.อนุชาติ พวงสำลี
รองอธิการบดีฝ่ายระบบกาย
ภาพและสิ่งแวดล้อม

กฤตยา เชื้อมวราศาสตร์

